

Sygn. akt X Ga 433/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 marca 2017 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach, X Wydział Gospodarczy

w składzie:

Przewodniczący Sędzia SO Lesław Zieliński

Sędzia SO Iwona Wańczura (spr.)

Sędzia SO Grażyna Urban

Protokolant Grzegorz Kaczmarczyk

po rozpoznaniu 24 marca 2017 r. w Gliwicach

na rozprawie sprawy

z powództwa Ł. K.

przeciwko W. G.

o zapłatę

na skutek apelacji wniesionej przez pozwanego

od wyroku Sądu Rejonowego w Rybniku

z 11 maja 2016 r. sygn. akt VI GC 694/12

oddala apelację.

SSO Iwona Wańczura SSO Lesław Zieliński SSO Grażyna Urban

Sygn. akt X Ga 433/16

UZASADNIENIE

Powód Ł. K. wniósł przeciwko pozwanemu W. G. pozew o zapłatę kwoty 13.047,78 zł z ustawowymi odsetkami liczonymi od kwoty 5800 zł od 12 stycznia 2012 roku, od kwoty 3852,98 zł od 10 kwietnia 2012 roku oraz od kwoty 3394,80 zł od 10 kwietnia 2012 roku, a także o zasądzenie zwrotu kosztów procesu, twierdząc, że sprzedał pozwanemu 200 ton niesortu piaskowcowego i wystawił fakturę VAT nr (...) na kwotę 12.300 zł płatną do 11 stycznia 2012 roku. Pozwany uregulował fakturę jedynie w części – do zapłaty pozostała kwota 5800 zł. Nadto, powód wykonał usługę koparko-ładowarką, samochodem i zagęszczarką oraz sprzedał pozwanemu 92 tony piasku płukanego. Powód obciążył pozwanego z tego tytułu dwiema fakturami VAT nr (...) na kwoty odpowiednio 3852,98 zł oraz 3394,80 zł płatne do 9 kwietnia 2012 roku. Pozwany nie uregulował tych należności.

W sprzeciwie od nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym pozwany zaskarżył go w całości i wniósł o oddalenie powództwa, a także o zasądzenie zwrotu kosztów procesu. Zaprzeczył dostawie niesortu piaskowcowego. Wskazał, że należności za dostawę piasku płukanego oraz usługi zostały skompensowane z nadpłatą w kwocie 15.507,89 zł za

fakturę nr (...) z tytułu niedostarczenia kostki brukowej – 199 mkw kostki szarej i 59 mkw kostki czerwonej. Zarzucił też, że istnieją nieznaczące różnice w godzinach pracy sprzętu z godzinami zafakturowanymi przez powoda.

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Rejonowy w Rybniku zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 7247,78 zł z ustawowymi odsetkami od 10 kwietnia 2012 roku, w pozostałym zakresie oddalił powództwo i zasądził od pozwanego na rzecz powoda 1150,85 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania, na podstawie dowodów wskazanych w uzasadnieniu rozstrzygnięcia dokonując następujących ustaleń:

Pozwany był inwestorem budowy w M., której przedmiotem było m.in. wykorytowanie podwórza i położenie kostki brukowej. Powód dostarczał na budowę potrzebny materiał w postaci kruszywa tzw. bergi, kostki brukowej szarej i czerwonej (zamówienie odpowiednio na 199 i 112 mkw) oraz piasku płukanego (92 tony). Odbiór materiału nie był potwierdzany pisemnie. Powód dostarczył również niesort, jednakże pozwany odmówił jego przyjęcia z uwagi na zabrudzenie kruszywa. Nadto, powód wykonywał roboty koparko-ładowarką (ok. 10-11 godzin) oraz zagęszczarką (ok. 12-13 godzin), a także dokonał transportu odpadów na wysypisko.

Powód odciążył pozwanego fakturami VAT:

- nr (...) z 31 grudnia 2011 roku tytułem sprzedaży 200 ton niesortu piaskowca na kwotę 12.300 zł z terminem płatności do 11 stycznia 2012 roku,

- nr (...) z 2 kwietnia 2012 roku tytułem usług koparko-ładowarki (11 godzin), samochodem (16 godzin) oraz zagęszczarką (13 godzin) na kwotę 3852,98 zł z terminem płatności do 9 kwietnia 2012 roku,

- nr (...) z 2 kwietnia 2012 roku tytułem sprzedaży 92 ton piasku płukanego na kwotę 3394,80 zł z terminem płatności do 9 kwietnia 2012 roku.

Pismem z 29 lutego 2012 roku powód wzywał pozwanego do zapłaty kwoty 12.300 zł tytułem faktury nr (...), w terminie 14 dni. Następnie, pismem z dnia 23 kwietnia 2012 roku wzywał do zapłaty kwoty 13.047,78 zł tytułem części faktury nr (...) oraz całości faktur nr (...), w terminie 7 dni. Wezwanie do zapłaty zostało ponowione pismem z dnia 18 maja 2012 roku.

Pozwany dokonał zapłaty na rzecz powoda kwoty 10.000 zł tytułem częściowej zapłaty fakturę nr (...) – dnia 5 grudnia 2011 roku, kwoty 31.958,36 zł tytułem zapłaty zobowiązań – dnia 12 grudnia 2011 roku oraz kwoty 4300 zł tytułem faktury nr (...) – dnia 13 marca 2012 roku. Dokonując zapłaty za fakturę nr (...), pozwany uiszczał należności za bergę dostarczoną w miejsce niesortu.

W odpowiedzi na wezwania do zapłaty pozwany wskazał, iż usługi i piasek płukany zostały ujęte w rozliczeniu końcowym z 31 grudnia 2011 roku i objęte fakturą nr (...). Ze względu na ww. wzajemne rozliczenie pozwany zwrócił faktury z kwietnia 2012 roku bez księgowania. Nadto wskazał, iż powód zalega z dostawą materiałów i wykonaniem usług na łączną kwotę 11.582,54 zł, w tym 199 mkw kostki szarej oraz 59 mkw kostki czerwonej. Pozwany zarzucił, iż powód nie posiada dokumentów potwierdzających dostawę kostki, bowiem dokumenty WZ nie zawierają podpisu uprawnionej osoby. Nadto, kwestionował dostarczenie niesortu piaskowca podając, iż w jego miejsce powód dostarczył 150 ton materiałów sypkich, tzw. B.. Swoje zobowiązania pozwany wycenił na łączną kwotę 7995,40 zł, przy czym wskazał, iż uiszczył kwoty 15.507,89 zł tytułem faktury nr (...) za kostkę szarą (199 mkw) i czerwoną (112 mkw), krawężniki (210 sztuk) i paletę (...) (50 sztuk) oraz 4300 zł tytułem faktury nr (...). W dniu 11 stycznia 2012 roku powód skorygował fakturę (...) wystawioną na kwotę 15.507,89 zł redukując ją o kwotę 1845 zł, którą obciążył wcześniej pozwanego tytułem palet (...).

Na budowie w M. przy ul. (...) znajduje się łącznie 440,20 mkw kostki brukowej, w tym 75,01 mkw kostki czerwonej oraz 365,19 mkw kostki szarej. Bezpośrednio pod kostką na wysokości ok. 15 cm znajduje się tzw. berga, tj. kruszywo opadowe przy wydobyciu węgla w ilości 85,84 ton.

Na tej podstawie Sąd I instancji zważył, że powództwo zasługuje na częściowe uwzględnienie. Powód wywodził swoje roszczenie z umowy sprzedaży, o której stanowi art. 535 i n. k.c., a także umowy o świadczenie usług, do której z mocy art. 750 k.c. stosuje się odpowiednio przepisy o zleceniu. Pozwany nie kwestionował cen wskazanych przez powoda w fakturach. Jednakże zaprzeczał dokonaniu dostawy niesortu piaskowca ujętego w fakturze nr (...), a także wskazywał, iż skompensował wierzytelności powoda z tytułu dostawy piasku płukanego oraz wykonanych usług ujętych w fakturach nr (...)

i (...) z wierzytelnością pozwanego z tytułu nadpłaty w kwocie 15.507,89 zł dokonanej za fakturę nr (...) z tytułu niedostarczenia kostki brukowej.

Powód nie dokonał na rzecz pozwanego sprzedaży niesortu piaskowca. Roszczenie o zapłatę kwoty 5800 zł wynikającej z faktury nr (...) z dnia 31 grudnia 2011 roku jest zatem bezzasadne. Mimo dostarczenia niesortu pozwany odmówił jego przyjęcia z uwagi na zabrudzenie kruszywa. W miejsce tego materiału powód dostarczył pozwanemu tzw. B.. Potwierdziła to niekwestionowana przez strony opinia biegłego sądowego.

Powód wykazał natomiast zasadność roszczenia o zapłatę faktur nr (...). (...) objęte tymi fakturami zostały dostarczone, a usługi wykonane. Pozwany nie kwestionował wysokości tych faktur. Podnoszone przez pozwanego nieznaczące różnice w godzinach pracy sprzętu niż godziny zafakturowane przez powoda wynikają z zaokrąglenia do pełnej godziny w górę.

Jednocześnie pozwany jedynie informował w pismach, że skompensował wierzytelności powoda z tytułu dostawy piasku płukanego oraz wykonanych usług ujętych

w fakturach nr (...) z wierzytelnością pozwanego z tytułu nadpłaty w kwocie 15.507,89 zł dokonanej za fakturę nr (...) z tytułu niedostarczenia kostki brukowej, natomiast nie podniósł takiego zarzutu ani nie złożył oświadczenia o potrąceniu.

Na marginesie należy jedynie wskazać, że nawet przyjmując, iż pozwany prawidłowo podniósł zarzut potrącenia wierzytelności wynikających z tych faktur, to należy uznać, iż

w zasadzie uznał te wierzytelności, a tym samym uznał również prawidłowość wyliczenia godzin świadczonych usług wskazanych w fakturze, a także cen usług i materiałów. Jednocześnie, sam zarzut potrącenia wierzytelności nie zasługiwałby na uwzględnienie.

Przytaczając treść przepisów art. 498 k.c. i 499 k.c. Sąd I instancji wskazał, że do potrącenia nie dochodzi automatycznie przez to, że istnieją wzajemne wierzytelności nadające się do potrącenia, ale konieczne jest oświadczenie, że korzysta się z potrącenia. Nadto, skuteczność oświadczenia o potrąceniu wierzytelności zależy od spełnienia przesłanek określonych w art. 498 § 1 k.c., tj. wzajemności, jednorodzajowości, wymagalności oraz zaskarżalności wierzytelności. Wzajemność wierzytelności oznacza, że oświadczenie

o potrąceniu wywołuje skutki określone w przepisach prawa materialnego tylko wówczas, gdy obie potrącane wierzytelności rzeczywiście przysługują osobom będących względem siebie jednocześnie dłużnikami i wierzycielami. W konsekwencji, potrącenie wierzytelności możliwe jest w przypadku złożenia stosownego oświadczenia i jedynie w przypadku kiedy obie wierzytelności przedstawione do kompensacji rzeczywiście istnieją.

Pozwany nie składał powodowi oświadczenie o potrąceniu wierzytelności. Treść kierowanych przez niego pism wskazuje, iż pozwany uznawał wierzytelności powoda za rozliczone z uwagi na uiszczenie należności, a nie z powodu wzajemnego umorzenia wierzytelności bez dokonywania ich zapłaty. Tym samym bez znaczenia dla okoliczności sprawy pozostaje ewentualne niedostarczenie przez powoda zamówionej kostki brukowej w całości czy też w części.

Mając na uwadze powyższe ustalenia faktyczne i rozważania prawne, na podstawie przywołanych przepisów, Sąd zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 7247,78 zł z ustawowymi odsetkami od 10 kwietnia 2012 roku, o odsetkach orzekając zgodnie z art. 481 k.c., a w pozostałym zakresie oddalił powództwo. O kosztach procesu stron Sąd orzekł na podstawie art. 100 zd. 1 k.p.c.

Apelację od powyższego wyroku wniósł pozwany, zaskarżając go w części zasądzonej roszczenie wraz z odsetkami i kosztami procesu. Zarzucił orzeczeniu:

- naruszenie prawa materialnego przez błędną jego wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, w szczególności art. 498 k.c. i art. 499 k.c. przez przyjęcie, że pozwany nie dokonał potrącenia kwot dochodzonych w pozwie z wierzytelności przysługujących mu z tytułu zapłaconej faktury nr (...), dotyczącej niedostarczonego przez powoda materiału oraz nie podniósł zarzutu potrącenia,
- sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego materiału dowodowego, nieuwzględnienie nadpłat dokonanych przez pozwanego z tytułu zapłacenia faktur za niedostarczone przez powoda materiały, skutkiem czego było przyjęcie, że pozwany nie zapłacił za materiały i usługi objęte pozwem,
- obrazę przepisów postępowania przez przyjęcie, że pozwany uznał wierzytelności objęte fakturami nr (...).

Domagał się zmiany wyroku i oddalenia powództwa w całości oraz zasądzenia od powoda kosztów postępowania za obie instancje ewentualnie uchylenia zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania, przy uwzględnieniu kosztów postępowania odwoławczego.

W uzasadnieniu apelacji pozwany przytoczył argumentację na poparcie zarzutów apelacyjnych, wspierając ją stanowiskiem judykatury i doktryny, dotyczącej interpretacji przepisu art. 498 i 499 k.c., dla wykazania, że potrącił wzajemne wierzytelności. Zarzucił w szczególności, że powód wystawiał faktury, podczas gdy pozwany czy osoby przez niego upoważnione nie potwierdzały odbioru materiałów, co dotyczy kostki brukowej, krawężników, palet, niesortu piaskowcowego i bergi – w zakresie samej dostawy bądź przyjętej ilości.

Powód wniósł i oddalenie apelacji i zasądzenie od pozwanego kosztów zastępstwa adwokackiego za postępowanie przed Sądem II instancji, utrzymując, że pozwany nie kwestionował roszczeń wynikających z faktur nr (...), a nie złożył oświadczenia, które jest niezbędną przesłanką do skutecznego potrącenia wzajemnych wierzytelności.

Sąd Okręgowy zważył:

Apelacja pozwanego nie zasługuje na uwzględnienie, gdyż wyrok Sądu I instancji jest słuszny, odpowiada prawu, a oparty został na prawidłowo ustalonym stanie faktycznym na podstawie zgromadzonych dowodów. Sąd Okręgowy podziela te ustalenia, uznając za własne. Sąd I instancji właściwie też zastosował przepisy prawa, w tym art. 498 k.c. zgodnie

z którym, gdy dwie osoby są jednocześnie względem siebie dłużnikami i wierzycielami, każda z nich może potrącić swoją wierzytelność z wierzytelności drugiej strony, jeżeli przedmiotem obu wierzytelności są pieniądze lub rzeczy tej samej jakości oznaczone tylko co do gatunku, obie wierzytelności są wymagalne i mogą być dochodzone przed sądem lub przed innym organem państwowym (§ 1). Wskutek potrącenia obie wierzytelności umarzają się nawzajem do wysokości wierzytelności niższej (§ 2).

Stan wymagalności wierzytelności oznacza, że upłynął już termin spełnienia świadczenia (art. 455 k.c.). Przez wymagalność wierzytelności rozumie się stan, w którym wierzyciel ma prawną możliwość żądania zaspokojenia przysługującej mu wierzytelności, a dłużnik jest obowiązany spełnić świadczenie. Wówczas też następuje dopuszczalność potrącenia. (por. wyrok SN z 18.1.2008 r., V CSK 367/07, wyrok SA w Białymstoku z 21.12.2015 r., I ACa 770/15).

Art. 498 k.c. wskazuje na wymagalność obu wierzytelności, w orzecznictwie i piśmiennictwie zgodnie jednak przyjmuje się, że wymagalne musi być świadczenie tego, kto potrącenia dokonuje.

W okolicznościach niniejszej sprawy nie sposób uznać, by wierzytelności pozwanego były wymagalne. Pozwany nigdy nie wezwał powoda do zapłaty jakiegokolwiek kwoty, nie wyznaczył terminu zapłaty. Głównym dokumentem, na jaki się powołuje, jest pismo

z 25 kwietnia 2012 r, stanowiące rozliczenie finansowe współpracy stron. Jego źródłem jest sprzedaż przez powoda różnych towarów i świadczenie różnego rodzaju usług, znajdujących odbicie w fakturach wystawionych przez powoda, a które pozwany częściowo kwestionuje. Pismo to nie ma jednak charakteru wezwania do zapłaty, nie skutkuje więc powstaniem wymagalności ewentualnych roszczeń pozwanego, które mógłby przedstawić do potrącenia z wierzytelnościami powoda.

Nadto, co istotne, powołane pismo nie stanowi oświadczenia o potrąceniu, w jego treści nie sposób dostrzec koniecznych elementów takiego oświadczenia. Nie określa bowiem należności powoda i przedstawionych do potrącenia wierzytelności pozwanego. Stanowi wyłącznie polemikę z wystosowanym przez powoda wezwaniem do zapłaty, obrazującą przebieg współpracy. Nie spełnia zatem wymagania, wynikającego z art. 499 k.c, zgodnie z którym potrącenia dokonywa się przez oświadczenie złożone drugiej stronie. Potrącenie, jako czynność materialnoprawną, należy odróżnić od czynności procesowej zgłoszenia zarzutu potrącenia. Oświadczenie o potrąceniu stanowi materialnoprawną podstawę procesowego zarzutu potrącenia, samemu zaś zarzutowi potrącenia przypisuje się podwójny charakter – prawnomaterialny i procesowy. Powinien być on zawarty na piśmie, doręczony stronie przeciwnej bądź podniesiony w jej obecności na rozprawie.

Pozwany nie złożył oświadczenia o potrąceniu, ani nie zgłosił takiego zarzutu w toku postępowania. Brak było więc podstaw do umorzenia wzajemnych wierzytelności, stąd słusznie Sąd I instancji zasądził udowodnione przez powoda roszczenie.

Z tych względów na mocy art. 385 k.p.c. Sąd Okręgowy oddalił apelację pozwanego jako bezzasadną.

SSO Iwona Wańczura SSO Lesław Zieliński SSO Grażyna Urban